

Falchs

2

Grup de divulgació
de la història de Fals

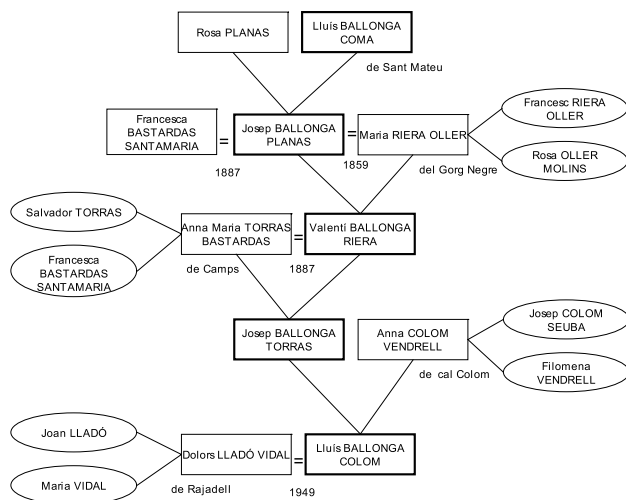

FULLS DE DIVULGACIÓ DE LA HISTÒRIA DE FALS

MAIG 2004, NÚMERO 2

Cal Lluís de la Creu

Aquesta casa es troba en un indret anomenat les Costetes del Grau o el Pla de la Creu. En aquesta zona posseïa l'amo de Monconill una peça de terra d'unes cinc quarteres, anomenada la «Vinya del Canonge», separada de la resta de les terres de l'heretat. El 2 de novembre de 1828, Anton Moncunill va fer un establiment a rabassa morta de la terra a Miquel Serra i a Isidre Baraldés, a mitges, concedint-los el dret d'edificar dues cases adossades. El Miquel va començar a plantar ceps i va fer la seva part de casa, tal com estava estipulat, però l'Isidre va canviar d'idea, va abandonar la terra, i se'n va anar a fer-se la casa al Raval.

Certament a l'Anton Moncunill no li va fer gaire gràcia la fugida del seu rabassaire i l'11 d'agost de 1830, va signar contracte amb Lluís Ballonga Coma, un pagès de Sant Mateu. Li cedia a aquest un solar de 40 per 40 pams per edificar una casa, paret contra paret amb la caseta del Miquel Serra. El tracte contemplava l'ús compartit de l'aigua d'una bassa per regar un trosset d'hort. El Lluís no va haver de pagar res, només assumir un cens perpetu de tres lliures, moneda catalana. Com que el cens no s'ha actualitzat d'acord amb la depreciació la moneda, actualment té un valor ridícul. Les obres van començar immediatament, i al cap de poc temps la casa ja va ser habitada pel Lluís i la seva muller, Rosa Planas. La llinda de la porta duu inscrit l'any 1830. Per guanyar-se la vida, el Lluís tenia tres vinyes força extenses; una de 7 quarteres, que pagava les parts al mas Torra, una de 5 quarteres que

les pagava al mas Boixeda, i una altra de 3 quarteres al mas Grau. Ocupava les estones lliures a l'hort que tenia a prop de casa. Va tenir quatre xicots, anomenats Josep, Valentí, Joan i Ramon. Segons la tradició oral, la casa va patir alguns danys durant un episodi de la Guerra dels Carlins que va tenir lloc a Fals. Tement alguna desgràcia, els habitants de la casa n'havien marxat, deixant-la, però, ben tancada i barrada. Una o altra facció, carlins o cristins, qui ho sap, van calar foc a la porta de la casa, però no van aconseguir entrar, perquè les llates de fusta eren dobles i costaven de cremar. Un cop passat el perill, els Ballonga van apagar les flames, a cops de cassot, amb aigua de la bassa. Fins no fa gaires anys, que va ser substituïda, la porta conservava encara les marques ennegrides del foc. La casa i les vinyes van passar a Josep Ballonga Planas, casat el 1859 amb Maria Riera Oller, de Gorg Negre. La Maria era germana de l'Isidre Riera, el masover del mas Grau i una de les persones significatives del poble. L'Isidre va ser l'encarregat de negociar les condicions del casament, i davant del notari Mandrés de Manresa va entregar les 100 lliures del dot de sa germana. Francesc Riera, el pare, va excusar la seva absència en aquests termes: «... no ha podido ponerse en camino para asistir aquí por razón de su avanzada edad y sus achaques...»

Cal Lluís, 1959

El successor va ser Valentí Ballonga Riera (1862-1940), i es va produir el fet curiós que es van casar el mateix dia el fill Valentí i el pare Josep. Es va esdevenir que el Josep, després d'haver perdut la dona, va trobar una vídua disposada a suplir-la, vídua que, a més a més, tenia una filla que estava feta a mida pel seu fill gran. Ho van arreglar i el febrer de 1887 es va casar el Valentí amb l'Anna Maria

Torras Bastardas (1865-1939), i el Josep amb la Francesca Bastardas Santamaria. El Josep va arribar a la fi dels seus dies el 27 d'octubre de 1906. La Francesca el va sobreviure quatre anys més. La casa era coneguda de vegades amb el nom de cal Lluís de les Costetes.

La següent generació va estar formada pel Josep Ballonga Torras (1891-1966) i la seva dona Anna Colom Vendrell (1900-1953), filla de Josep Colom Serra i Filomena Vendrell. El Josep Colom era de cal Colom Vell, mentre que la Filomena, la seva segona muller, era de Monistrollet. D'aquests en van néixer tres fills: el Lluís, la Roseta i la

Dolors. A l'hereu el van batejar amb el nom de Lluís, per seguir la tradició familiar i també per adequar el nom real amb el nom de la casa amb què eren anomenats els homes de cal Lluís de la Creu. El Lluís Ballonga Colom es va casar el 1949 amb una noia de Rajadell, Lola Lladó Vidal i van tenir dos fills: l'Anna Maria i el Josep. Durant molts anys, el Lluís va ser l'encarregat de repartir les cartes per totes les cases del terme, primer a peu o en bicicleta, i posteriorment, a cavall d'una moto. Aquests són els actuals habitants de la casa, juntament amb el fill Josep Ballonga Lladó i la Nati Xaver, i els fills d'aquests, el Lluís i el Jordi.

EDICIÓ: Grup de divulgació de la història de Fals, Associació Cultural i Recreativa de Fals
COL·LABORACIÓ: Ajuntament de Fonollosa, Cooperativa UMAC, Arxiu Comarcal de Manresa

ASSOCIACIÓ CULTURAL I RECREATIVA DE FALS
Carrer de les escoles, s/n
08259 Fals (Fonollosa)
Telèfon: 938368003

El contingut d'aquesta edició és de divulgació de la història local del poble de Fals. En cap cas es vol ferir la sensibilitat de ningú i, serà d'agrair que qualsevol errada o inexactitud en els escrits, sigui comunicada als redactors de Falcha.